

↓Tallenna lehtihyllyyn

HS - Kulttuuri - 24.2.2011 - 3620 merkkiä - 1. painos

KUVAT

Fred Sandback 29.5. saakka Porin taidemuseossa (Eteläranta, Pori).Ti-su 11-18, ke 11-20.

Ohut lanka jännittyy veistokseksi

Fred Sandbackin veistokset ovat enemmän kuin taidokkaita optisia trikkejä.

PORI. Taideteos on aina nähtävä omin silmin. Valokuva tai muu väline ei koskaan pysty toistamaan teoksen mittakaavaa ja läsnäoloa, sen suhdetta tilaan ja katsojaan.

Tämä pätee lähes kaikkeen taiteeseen, mutta Porin taidemuseossa esillä oleville amerikkalaisen kuvanveistäjän **Fred Sandbackin** (1943-2003) teoksille omin silmin näkeminen on elinehto. Hänen taiteensa perustuu täysin tilan, siinä olevan teoksen ja katsojan vuorovaikutukselle. Voisi melkein sanoa, etteivät hänen teoksensa ole olemassa silloin kun niitä ei katsota.

Sandback kuuluu amerikkalaisten minimalistien nuorempaan sukupolveen. Hän opiskeli filosofiaa Yalen yliopistossa 1960-luvulla, mutta siirtyi kuvanveistoon tutustuttuaan **Donald Juddiin** ja muihin minimalismin pioneereihin.

Vaikka Sandback on taiteilijana jäänyt suurempien nimien varjoon, hän kuului New Yorkin taide-elämän sisäpiiriin ja oli kollegojansa suuresti arvostama. Hän oli myös osa sitä amerikkalaistaiteilijoiden polvea, jonka läpimurto tapahtui Euroopassa.

Suomessa Sandbackin taidetta ei ole aikaisemmin nähty. Kuraattori **Juliette Kennedyn** kokoamaan näyttelyyn sisältyy neljä suurta veistosta sekä piirustuksia ja grafiikkaa. Veistoksista kaksi on esillä ensimmäistä kertaa.

Tyypillinen Sandbackin veistos on ohuista akryylilangoista tilaan viritetty geometrinen muoto, kolmio tai suorakaide. Joskus muoto on avoin, joskus suljettu. Muuta tilassa ei ole, sillä lankojen päät on huolellisesti upotettu lattiaan, seiniin tai kattoon.

Tämä saattaa kuulostaa yksinkertaiselta, lähes keisarin uusilta vaatteilta, mutta vain paperilla. Kaikki muuttuu sillä sekunnilla kun katsoja astuu tilaan, jossa teos on. Aineettomuudestaan huolimatta Sandbackin veistokset ovat fyysisesti jänteviä ja ottavat välittömästi mittaa katsojasta.

Ihmisen silmä ja mieli ovat siten rakennetut, että hahmottaessaan tilaan jännitettyjen lankojen paikat ne ottavat huomioon myös lankojen väliin jäävät alueet.

Sandback iskee havaintopsykologian hyvin tuntemaan saumaan ja tekee sen sellaisella tarkkuudella, että lankojen väliin jäävät tilat näyttävät täyttyvän läpikuultavalla lasinkaltaisella aineella. Pohjimmiltaan kyseessä on stereonäkemisen aikaansaama

illuusio, mutta hyvin todellinen. Näyttelyssä on kiinnostavaa seurata, miten muutamat katsojat kädellään tunnustelee lankojen rajaamaa tilaa ja selvästi miettii voiko sen läpi astua.

Sandbackin veistokset ovat kuitenkin enemmän kuin taidokkaita optisia trikkejä. Ne vetoavat voimakkaasti paitsi mieleen myös tunteeseen ja kyseenalaistavat samalla minimalismin hänen taiteensa yksioikoisena epiteettinä. Askeettisuudestaan huolimatta hänen teoksissaan on jotain samaa kuin vuorissa, preerioissa ja vesiputouksissa.

Vaikka Sandback kirjoituksissaan vannoo klassisen eurooppalaisen kuvanveiston nimeen, näen hänen taiteensa ennen kaikkea jatkeena sodanjälkeisen amerikkalaisen taiteen vahvalle ylevän perinteelle. Hänen taiteellisia isovanhempiaan voisivat olla esimerkiksi **Barnett Newman**, **Ad Reinhard** ja **Agnes Martin**.

TIMO VALJAKKA